

Stiskalnica za bučno olje.
Foto: Zoltán Lendvai Kepe, Domanjševci, 6. 5. 2012

Obnovljeno gospodarsko poslopje za namen etnološke zbirke. Z desne na levo: žganjarna, oljarna, sušilnica zdravilnih rastlin in trgovinica.
Foto: Zoltán Lendvai Kepe, Domanjševci, 6. 5. 2012

VARUHI VREDNOT IZ DOMANJŠEVCEV

Zakaj sta Stražna Krajina/Őrség in Goričko tako očarljiva in zakaj za zmeraj prikleneta nase vsakega, ki ju obišče? Morda zato, ker tu še vedno velja zvestoba. Stražna krajina/Őrség in njegovo ljudstvo že stoletja vztrajata drug ob drugem, zemlja preživlja in zadržuje prebivalce, ljudstvo pokrajine pa zvesto ohranja izročilo svoje ožje in širše domovine. Tudi v najtežjih časih, ko so branili mejo pred tujimi vdori, ali pa takrat, ko so spremembe hotele pomesti z vso tradicijo. Prebivalci pokrajine so zvesto čuvali zavezujočo moč dane besede, plemeniti dotik lesenih predmetov, zdravila, ki jih skrivajo trave in drevesa, okus gob iz gozdov ter bučnega olja tudi takrat, ko je drveči svet že zdavnaj pozabil nanje. Potem ko je razočaranje doseglo tudi mestne prebivalce, sta Stražna krajina/Őrség in Goričko nesebično vrnila ljudem vse tisto, kar je primanjkovalo v njihovem življenju: slikovito pokrajino, tišino, toplino domačije, domače okuse. Vrednote, ki jih varujejo prebivalci obeh pokrajin, na srečo danes doživljajo svojo renesanso in z vsega sveta privabljajo ljudi, ki cenijo in spoštujejo izročilo preteklosti.

Lep primer prizadevanj za prenovo je pobuda lokalne madžarske skupnosti za postavitve krajevno-zgodovinske in etnološke zbirke v Domanjševcih, v zaselku z madžarskim imenom Bükalja, v nekdanji hiši družine Kalamar, zgrajeni leta 1931. Družina, ki se je ukvarjala s kmetijstvom, je sodila med premožnejše v naselju in je imela tudi žganjekuho. Zgradba, ki spominja na nekdanje podeželske plemiške vile s številnimi gospodarskimi zgradbami, je dejansko primerna za predstavitev vsakdanjega življenja oziroma življenjskega sloga, vrednot in prizadevanj prebivalcev zgodovinske pokrajine z madžarskim imenom Őrség/ Stražna krajina, kamor je zaselek eno tisočletje dejansko spadal. Kot rezultat sodelovanja med Madžarsko narodno samoupravno skupnostjo občine Šalovci, Občino Šalovci, Društvom Mozaik, Pomursko madžarsko narodno samoupravno skupnostjo, Zavodom za kulturo madžarske narodnosti iz Lendave, Katedro

za etnologijo in kulturno antropologijo Univerze v Szegedu ter Galerijo-Muzejem Lendava sta avtorja razstave, etnologinja in zgodovinarica, dr. Mária Kepéné Bihar, ter etnolog in višji kustos lendavskega muzeja, dr. Zoltán Lendvai Kepe, želela za uvod v eni od stranskih stavb predstaviti ljudsko prehrano, pridobivanje bučnega olja in žganjekuho, oziroma v manjšem skednju nekdanja orodja kmečkega gospodarstva, torej dejavnosti, ki so v življenju ljudi pokrajine imele pomembno vlogo. Skrita želja domačinov je, da bi bili v naslednjih letih po obnovitvi postopoma tudi preostala gospodarska poslopja ter seveda tudi stanovanjska hiša, postavljeni v službo kulturne dediščine in turizma. Namen zbirke, ki je bila predana občinstvu 6. maja leta 2012, in knjižice, ki je bila objavljena v madžarščini, slovenščini, nemščini in angleščini, ni predstavitev novih znanstvenih dognanj, temveč ureditev domoznanske in turistične točke, ki lahko prispeva k temu, da bo renesansa Stražne krajine/Őrséga in Goričkega dosegla tudi Domanjševce, zaselek Bükalja in njegovo okolico. Zahvala gre vsem, ki so kakorkoli pomagali pri uresničitvi najnovejše vaške zbirke na narodnostno mešanem območju z madžarskim prebivalstvom v Sloveniji.

* Dr. Zoltán Lendvai Kepe, etnolog, višji kustos, Galerija-Muzej Lendava. 9220 Lendava, Banffyjev trg 1, E-naslov: lyndvamuseum@yahoo.com